

การสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โศภนชนูปถัมภ์)

CREATION OF THAI PERFORMING ARTS FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY IN YEAR ONE AT WATTAN-EN SCHOOL

วีรภัทร จินตะไละ* และพรวัน แพทยานนท์**

WEERAPAT JINTALAI AND PORAWAN PATTAYANON

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โศภนชนูปถัมภ์) โดยมุ่งศึกษาการใช้ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โศภนชนูปถัมภ์) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 25 คน กำหนดแบบการวิจัยเป็นแบบแผน การทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design ทดลองกลุ่มเดียวศึกษาผลก่อนและหลังการทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองจากกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) การสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยนำหลักทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออในการออกแบบกิจกรรม ซึ่งใช้เวลาในการทำกิจกรรมจำนวน 5 สัปดาห์ 10 กิจกรรม ค่าความสอดคล้อง (IOC) ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ายอมรับได้และเหมาะสมของกิจกรรม ผลการประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 2) ผลการทดลองก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โศภนชนูปถัมภ์) ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้กิจกรรมนาฏศิลป์สูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: กิจกรรมนาฏศิลป์ ความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

* บัณฑิตศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Graduate School, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

** วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University

Abstract

The purpose of this research was to study the creation of Thai performing arts for the creative development of students in Prathom Suksa 1 students at Wattan-En School by focusing on the development of creativity in the Thai performing arts using the theory of creativity as a guideline. After studying the results before and after the activity, the sample group consisted of twenty-five students at the first elementary level. The research was designed to be an experimental study with a One Group Pretest-Posttest Design. The data were collected from the sample group and statistical analysis consisted of mean and standard deviation. The results were as follows : 1) The creation of Thai performing arts for the creative development of students using creative thinking with four components, included originality, fluency, flexibility, and elaboration in developing the thinking skills in the form of Thai performing arts and the group process. The activity was arranged for five weeks, twice a week at one hour per session, The result of IOC by the experts revealed appropriateness of Thai performing arts for the development of creativity with congruence index higher than 0.50. 2) Regarding the experiment before and after the activity, the creativity of post-test mean score was higher than the pre-test score with a statistical significance of 0.01.

Keywords: Thai Performing Arts, Creativity, Students in Year One

บทนำ

แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการศึกษาหลายประการ ที่สำคัญคือการจัดการศึกษายึดหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้หลักสูตรการเรียนการสอนยังให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ดังมาตรา 7 ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ว่ามุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬาภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น. 93)

การมีโอกาสดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถริเริ่มความคิดใหม่ ๆ ได้เองผ่านกระบวนการเรียนการสอนในสาระวิชาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทักษะที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในช่วงศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคือกระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่จากเดิม โดยสามารถนำไปประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างรอบคอบและมีความถูกต้อง จนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่หรือ

รูปแบบความคิดใหม่ นอกจากลักษณะการคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้แล้ว ยังสามารถมองความคิดสร้างสรรค์ในหลายมิติ ซึ่งอาจจะมองในแง่ที่เป็นกระบวนการคิดมากกว่าเนื้อหาการคิด โดยที่สามารถใช้ลักษณะการคิดสร้างสรรค์ในมิติที่กว้างขึ้น การเรียนรู้ในสมัยใหม่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาปรับใช้กับวิถีชีวิตเพื่อการเรียนรู้

ดังนั้น ตัวผู้เรียนเองก็ต้องมีการพัฒนาทั้งสองทางด้านความคิด หาเหตุผลในการนำมาปรับใช้ให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยยกระดับความสามารถ ความอดทนและความคิดริเริ่มของผู้นำให้เพิ่มมากขึ้นและยังเป็นการพัฒนาความสนใจในงาน พัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และพัฒนาชีวิตให้ทันสมัยมากขึ้น การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 หรือ 21st Century Competencies ซึ่งเน้นให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนในอนาคต อันเป็นที่มาของทิศทางในการจัดการศึกษาใหม่ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ ด้วยผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนควรมีโอกาสได้ฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถริเริ่มสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ ได้เอง ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในสาระวิชาต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

จากการศึกษาของนักการศึกษาและข้อค้นพบทางการแพทย์พบว่า ในช่วงแรกของชีวิตจนถึง 6 ปี เป็นระยะที่เซลล์สมองเจริญสูงสุด การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ เพราะในช่วง 6 ขวบแรกของชีวิตเป็นระยะที่เด็กมีจินตนาการสูง ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา หากเด็กได้รับการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมที่เหมาะสมต่อเนื่องเป็นลำดับ ก็เท่ากับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยต่อมา (เยาเวพา เดเซคูปต์, 2542, น. 86)

จากการศึกษาของโลเวนเฟลด์และบริทเทน (Lowenfeld & Brittain, 1987, p. 76 อ้างถึงใน สุวรรณ ก้อนทอง, 2547, น. 1) พบว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะมีสูงมาก ตั้งแต่อายุ 4 ปีขึ้นไป เด็กในวัยนี้จะเต็มไปด้วยความอยากรู้อยากเห็น และจินตนาการ แต่เมื่ออย่างเข้าอายุ 8-9 ปี พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดต่ำลง และจะต่ำลงอีกช่วงหนึ่งประมาณอายุ 13-14 ปี ซึ่งหากเด็กได้รับการพัฒนาตั้งแต่ในระยะแรก จะทำให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ และได้มีการพัฒนาเป็นอย่างดี คุณภาพของเด็กจะดีในอนาคต

การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ โดยเฉพาะสาระที่ 3 นาฏศิลป์ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการเรียนการสอนได้มีการนำการสอนที่หลากหลายเข้ามาบูรณาการเข้าด้วยกัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนนาฏศิลป์ เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนรายวิชานาฏศิลป์ที่ผ่านมามีครูจะเป็นผู้บอกและนักเรียนคอยปฏิบัติตาม โดยไม่มีการใช้ทฤษฎีการสอนต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้ นักเรียนจึงไม่กล้าคิดและปฏิบัติเมื่อไม่มีครูจึงทำให้การจัดการศึกษาในวิชานี้ไม่บรรลุตามหลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งมีการศึกษาวิจัยได้กล่าวไว้ว่าที่ผ่านมามีครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ไทยมีจุดมุ่งหมายในการสอนเพียงให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับรู้ โดยไม่มีการพัฒนาวิธีการสอนที่แปลกใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ทำเรื่องที่แปลกใหม่ (ชุดิถาญจน์ รุ่งเรือง, 2552, น. 1) และการเรียนการสอนนาฏศิลป์ที่ใช้วิธีเลียนแบบครู ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้เรียนไม่สามารถคิดประดิษฐ์ทำประกอบเพลงเนื่องจากผู้เรียนไม่ได้ใช้ความคิดปฏิบัติด้วยตนเองอย่างอิสระ ผู้เรียนจึงต้องปฏิบัติตามครูผู้สอนทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในด้านการคิด

(อุษา สบฤกษ์, 2545, น. 2) อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ยังคงเน้นการสอนที่ครูบอกกฎเกณฑ์หรือลอกเลียนแบบท่าทางของครูที่สาธิตให้ผู้เรียนดู ทำให้ผู้เรียนไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิธีการสอนโดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้รับ และให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนน้อยมากมุ่งเน้นแต่เนื้อหาโดยไม่สนใจพื้นฐานความรู้เดิมหรือความต้องการของผู้เรียนรวมทั้งไม่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย ขาดความสุข ขาดจินตนาการในการเรียน มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชานาฏศิลป์ ผู้เรียนจึงไม่สนใจการเรียนเพราะมองไม่เห็นประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียน (บุษกร พรหมหล้าวรรณ, 2549, น. 2)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โคกนขุณปถัมภ์) ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ในนาฏศิลป์สำหรับในวัยที่เหมาะสมของนักเรียน และมีการสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์จากศาสตร์ศิลปะการแสดงด้านนาฏศิลป์เพื่อการพัฒนาเด็กที่มีอายุ 6 ปี ให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และที่สำคัญโรงเรียนวัดตาลเอน (โคกนขุณปถัมภ์) เป็นโรงเรียนที่ปรับเข้าสู่กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยจะเป็นเครื่องมือแห่งการเรียนรู้ที่จะเป็นแนวทางในการนำกิจกรรมนาฏศิลป์ไปใช้ในโรงเรียนที่มีขนาดกลางที่จะพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กที่เหมาะสมกับการพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนวัดตาลเอน (โคกนขุณปถัมภ์)
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังรับการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ ช่วยให้เป็นแนวทางและสามารถนำวิธีการจัดกิจกรรมไปใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โคกนขุณปถัมภ์) จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 25 คน

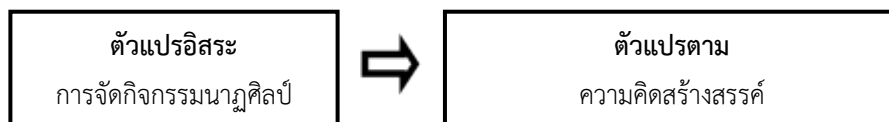
ระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การจัดกิจกรรมนาฏศิลป์
2. ตัวแปรตาม คือ ความคิดสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แผนการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. แบบแบบสังเกตพฤติกรรมทางด้านความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและวิธีการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนกิจกรรม ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนนาฏศิลป์ และวิเคราะห์ทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ ทอแรนซ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ที่มีจุดมุ่งหมายเน้นการส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในกระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นต้องดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน คือ 1. ขั้นเริ่มต้น เกิดจาก ความรู้สึกจะพยายามรวบรวมข้อเท็จจริง เรื่องราวและแนวคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้าด้วยกันเพื่อหาความกระจ่างใน ปัญหา 2. ขั้นครุ่นคิด เป็นขั้นของการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลที่เป็นความคิดและเรื่องราวต่าง ๆ ที่รวบรวม ไว้มาผสมผสานกลมกลืนกันเข้าเป็นรูปร่าง 3. ขั้นเกิดความคิด เป็นขั้นตอนของการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้สังเกต เห็นความสัมพันธ์ของความคิดใหม่ที่แตกต่างกันจากของเดิม 4. ขั้นปรับปรุง เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้นำเสนอความคิด ใหม่โดยดูผลจากการปฏิบัติ รวมถึงศึกษาทฤษฎีองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์มาเป็นแนวทางในการสร้าง กิจกรรมให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และ ความคิดละเอียดลออ จากนั้นศึกษากิจกรรมการสอนนาฏศิลป์ที่มุ่งส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ จึงดำเนินการ มีหลายกิจกรรม คือ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมบทบาทสมมุติ การฝึกปฏิบัติภาษาท่านาฏยศัพท์ การเคลื่อนไหว ประกอบเพลง เพื่อใช้เป็นกิจกรรมที่จะสอดคล้องกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ จึงนำมาสร้างแผน กิจกรรมนาฏศิลป์และนำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทก่อนนำไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จึงนำไปเสนอแผนกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ต่ออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมิน ความถูกต้องด้านเนื้อหา ความเหมาะสมของกิจกรรมนาฏศิลป์ หากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมกับ วัตถุประสงค์และความเที่ยงตรงในการวิจัย (IOC)

2. การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางด้านความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมของ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบทดสอบความคิด สร้างสรรค์เป็นแบบสังเกตการให้คะแนนตาม Rubric Score ที่กำหนดให้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ความคิด ริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ ซึ่งได้ศึกษาแนวทางนำมาปรับจากงานวิจัย ทางด้านความคิดสร้างสรรค์และนำมาเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ และได้เสนอแบบสังเกต

พฤติกรรมทางด้านความคิดสร้างสรรค์ต่ออาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสาระนาฏศิลป์ ของนักเรียนชั้นระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จากเอกสารต่าง ๆ และทฤษฎีนาฏศิลป์ที่สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมนาฏศิลป์ได้
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินแผนกิจกรรมนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ก่อนนำไปใช้ โดยใช้แบบประเมินที่วิจัยสร้างขึ้น
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างการทำทดลองใช้กิจกรรมนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เก็บรวบรวมข้อมูลขณะที่จัดกิจกรรม
4. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินกิจกรรมนาฏศิลป์กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยใช้สูตร IOC ข้อมูลการประเมินกิจกรรมนาฏศิลป์มาจากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกออกเป็นก่อนและหลังการทำทดลอง (Pretest, Posttest) ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลการเปรียบเทียบจากแบบสังเกตพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทำกิจกรรมนาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สถิติค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (T-Test for Dependent Samples)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารนำมาออกแบบการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกิจกรรม กระบวนการจัดกิจกรรม อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้แบ่งกิจกรรมจากองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 5 ช่วง ทั้งหมด 10 ครั้ง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ความคิดริเริ่ม

กิจกรรมที่ 1 สีสามนุษย์

กิจกรรมที่ 2 สีลาธรรมชาติ

ช่วงที่ 2 ความคิดคล่องแคล่ว

กิจกรรมที่ 3 เคลื่อนไหวอย่างมีลีลา

กิจกรรมที่ 4 แสวงคิดประดิษฐ์ท่า

ช่วงที่ 3 ความคิดยืดหยุ่น

กิจกรรมที่ 5 สร้างท่าลีลารำ

กิจกรรมที่ 6 สีลาจินตนาการ

ช่วงที่ 4 ความคิดละเอียดลออ

กิจกรรมที่ 7 เริงลีลาร่ายรำ

กิจกรรมที่ 8 ด้วยท่าแห่งลีลา

ช่วงที่ 5 ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ

กิจกรรมที่ 9 การแสดงผลงานชิ้นใหญ่

กิจกรรมที่ 10 การแสดงผลงาน

กิจกรรมนาฏศิลป์ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์นี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมโดยนำหลักการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และองค์ประกอบตามทฤษฎีของทอแรนซ์ มาผนวกกับทฤษฎีนาฏศิลป์ไทย กระบวนการกลุ่มมาใช้ในการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์เพื่อให้เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยอิสระ กล้าแสดงออก การเคลื่อนไหวอย่างสร้างสรรค์ใช้หลักตามองค์ประกอบของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงาน ซึ่งระยะเวลาในการทำกิจกรรมทั้งหมด 5 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ในกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ทั้งหมด 10 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง

กิจกรรมนาฏศิลป์ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การทดลองในกิจกรรมนาฏศิลป์พบว่า กิจกรรมนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มนั้น นักเรียนเริ่มกล้าคิด กล้าแสดงท่าทางตามความคิดของนักเรียนออกมาเองจากสิ่งที่ได้ปฏิบัติในกิจกรรมนั้น ถึงแม้ว่าความคิดแรกของนักเรียนยังเป็นท่าทางที่มีลักษณะคล้ายกัน เนื่องจากนักเรียนมีความรู้พื้นฐานในท่าทางนั้น ๆ แต่ส่วนใหญ่ักเรียนจะมีปฏิกิริยาในการเริ่มคิดมากขึ้น จากนั้นในกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว ในกิจกรรมจะเน้นการปฏิบัติภาษาท่าที่สื่อความหมายในรูปของประโยค และเนื้อเพลง นักเรียนจะมีกระบวนการคิดที่คล่องขึ้น เห็นได้จากผลงานที่นักเรียนแสดงออกมาในชั่วโมงกิจกรรมนั้น ในการสื่อสารท่าทางผ่านการคิดของนักเรียนทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติภาษาท่า การร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อน ส่งผลให้เกิดความกล้าคิด และคิดได้คล่องแคล่วอย่างเห็นได้ชัด ต่อเนื่องในกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น เป็นการปฏิบัติท่านาฏยศัพท์ซึ่งเป็นพื้นฐานในเนื้อหาสาระนาฏศิลป์ แต่ในกิจกรรมนี้เราเน้นการสร้างสรรค์ให้นักเรียนมีจินตนาการคือ การให้นักเรียนจินตนาการตัวเองเป็นตุ๊กตารำไทย ผนวกกับจังหวะกลองจึงทำให้เป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด ผู้วิจัยเห็นว่านักเรียนมีการปฏิบัติท่านาฏยศัพท์เกิดเป็นท่าในตำแหน่งใหม่ ๆ หลายท่า ซึ่งในกิจกรรมผู้วิจัยไม่เน้นการผิดถูกของตำแหน่งมือและเท้า จึงทำให้นักเรียนมีอิสระในการคิดมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความคิดยืดหยุ่นได้หลายทางจากการปฏิบัติท่านาฏยศัพท์รวมถึงการต่อยอดท่ารำสอดสร้อยมาลา ให้เกิดเป็นท่าใหม่ขึ้นได้อีกหลายท่า อีกหนึ่งกิจกรรมนาฏศิลป์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้นคือ ความคิดด้านละเอียดลออ ซึ่งด้านนี้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใส่รายละเอียดความคิดให้มากขึ้นจะเป็นเรื่องของการประดิษฐ์ท่าประกอบต่าง ๆ เช่น นำสัตว์ต่าง ๆ ให้นักเรียนออกแบบท่าทางให้เหมือนกับสัตว์ตัวอย่าง ซึ่งการปฏิบัตินั้นจะเน้นที่กระบวนการกลุ่มให้นักเรียนช่วยกันออกแบบท่าแล้วให้นักเรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติทำนั่นเอง ซึ่งทำให้การใส่รายละเอียดลงไปจะทำได้ดีกว่าการปฏิบัติเพียงคนเดียว

กิจกรรมทั้งหมดที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในองค์ประกอบด้านต่าง ๆ จะช่วยกระบวนการคิดของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นความคิดในแบบเดิม ๆ อาจจะมีเพิ่มรายละเอียดให้นักเรียนได้กล้าคิดเกิดเป็นสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการทดลอง (n = 25)

ด้าน	ส่งเสริมความคิด สร้างสรรค์	ก่อนการทดลอง		หลังทดลอง		การแปรผล
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.	ความคิดริเริ่ม	1.08	0.40	1.60	0.50	ดีมาก
2.	ความคิดคล่องแคล่ว	0.88	0.60	1.48	0.51	ดี
3.	ความคิดยืดหยุ่น	0.60	0.58	1.40	0.50	ดี
4.	ความคิดละเอียดลออ	0.40	0.50	1.36	0.49	ดี
รวม		2.96	0.89	5.80	0.86	ดี

ที่มา: ผู้วิจัย

ระดับเกณฑ์ในการแปรผล

1.50 - 2.00 ระดับดีมาก

1.00 - 1.49 ระดับดี

0.50 - 0.99 ระดับพอใช้

0.00 - 0.49 ระดับควรปรับปรุง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 1 พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการทดลองพบว่า ในแต่ละด้านกลุ่มตัวอย่างมีผลคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มสูงขึ้นโดยคะแนนเรียงจากมากไปน้อย ด้านความคิดริเริ่ม คะแนนคือ 1.60 ด้านความคิดคล่องแคล่ว คะแนนคือ 1.48 ด้านความคิดยืดหยุ่น คะแนนคือ 1.40 ด้านความคิดละเอียดลออ คะแนนคือ 1.36

จากผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างหลังการทำกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีค่าคะแนนที่สูงขึ้น โดยมีคะแนนในภาพรวมเท่ากับ 5.80 ซึ่งอยู่ในระดับสูง โดยกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มนั้นมีคะแนนที่สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดมีคะแนนค่าเฉลี่ย 1.60 จากการทำกิจกรรมที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เน้นด้านความคิดริเริ่มในเรื่องของการเคลื่อนไหว มีเนื้อหากิจกรรมต่อเนื่องกัน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะมีความคิดแรกหรือความคิดริเริ่มอยู่แล้วให้คิดทำการเคลื่อนไหวของมนุษย์หรือเคลื่อนไหวสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ นักเรียนสามารถออกแบบคิดทำออกมาได้จากความรู้ที่มีอยู่แล้วแสดงออกเป็นท่าทางซึ่งมีรูปแบบเป็นของตัวเอง จึงทำให้อด้านความคิดริเริ่มมีคะแนนสูงขึ้นอย่างชัดเจน

กิจกรรมส่งเสริมด้านความคิดคล่องแคล่วมีคะแนนที่สูงขึ้นคือ 1.48 ในการแปรผลอยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผลการจากการทดลองในกิจกรรมที่ 3-4 นั้นส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความคิดที่คล่องแคล่ว เป็นกิจกรรมที่ใช้ร่างกายสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้ทราบ ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้เรื่องของภาษาท่าที่ใช้การปฏิบัติทำนาฏศิลป์ นักเรียนบางคนสามารถสื่อสารความหมายออกมาเป็นท่าได้ดี เห็นได้จากการตอบโจทย์จากภาษาท่าของกลุ่มเพื่อนได้ ทำให้คะแนนในกิจกรรมนี้สูงขึ้นจากก่อนการทดลอง

กิจกรรมส่งเสริมด้านความคิดยืดหยุ่นมีคะแนนที่สูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 1.40 แปรผลอยู่ในเกณฑ์ดี อยู่ในกิจกรรมที่ 5-6 ที่ให้นักเรียนได้นำนาฏศัพท์พื้นฐานมาปฏิบัติเป็นท่าใหม่หรือวางมือและเท้าในตำแหน่งใหม่ ๆ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่สามารถคิดการวางท่านาฏศัพท์ได้ใหม่มีความแปลกใหม่ได้ดี แต่ส่วนน้อยที่ยังปฏิบัติท่าในตำแหน่งเดิม ๆ หรือท่าซ้ำ ๆ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่กิจกรรมมีเวลาที่กระชับทำให้นักเรียนเกิดความคิดยืดหยุ่นได้ช้า ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความคิดละเอียดลออเช่นเดียวกัน ในกิจกรรมนี้ให้นักเรียนได้ประดิษฐ์ท่าประกอบเรื่องเล่า หรือท่าสัตว์ต่าง ๆ ในนิทาน ซึ่งต้องใช้ความคิดที่ลึกซึ้งในการแสดงเลียนแบบท่านั้นออกมา แต่นักเรียนสามารถปฏิบัติท่าได้ดี มีการให้สมาชิกในกลุ่มนั้นได้ร่วมมือในการแสดงท่าทางออกมาได้เป็นอย่างดี ทำให้ผลคะแนนสูงขึ้นคือ 1.36 อยู่ในเกณฑ์ดี

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (n=25)

Paired Samples Statistics					
		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	pretest	2.96	25	.889	.178
	posttest	5.80	25	.866	.173

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2 เป็นตารางการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์จะเห็นได้ว่า ก่อนการทดลองค่าคะแนนเฉลี่ยรวมแล้วคือ 2.96 แต่ได้ทำการทดลองกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 10 ครั้ง หลังการทดลองได้คะแนนค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.80 ซึ่งมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองกิจกรรมนาฏศิลป์

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (n=25)

Paired Samples Test									
		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	99% Confidence Interval of the Difference				
					Lower	Upper			
Pair 1	pretest - posttest	-2.840	.624	.125	-3.189	-2.491	-22.738	24	.000

ที่มา: ผู้วิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองใช้กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยสูงขึ้นแสดงนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

สรุปผล

การสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โศภนชนูปถัมภ์) แสดงผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีผลการวิจัยดังนี้

1. กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ออกแบบขึ้นสอดคล้องกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ได้ทั้งหมด 10 กิจกรรม 10 ชั่วโมง จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่าผลการทดสอบหาความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์กับวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.50 ซึ่งผ่านการประเมิน

2. ผลการทดลองระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองเท่ากับ 2.96 และหลังจากการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.80 โดยรวมอยู่ในระดับดี และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่ากับ 0.89 และ 0.87 ตามลำดับ

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าคะแนนก่อนและหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยข้อมูลโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 นักเรียนมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.80 เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้านขององค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

ด้านความคิดริเริ่ม ความสามารถของนักเรียนในการคิดที่แปลกใหม่ เมื่อได้แสดงออกอย่างมีคุณค่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.60

ด้านความคิดคล่องแคล่ว สามารถคิดได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และคำนึงถึงความยากง่ายเพื่อให้ได้ความคิดที่ดีที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.48

ด้านความคิดยืดหยุ่น สามารถคิดได้หลายทางอย่างอิสระจากความรู้ที่มีอยู่ได้ นำไปสร้างความคิดดัดแปลงไปจากสิ่งหนึ่งไปเป็นหลายประเภทได้ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40

ด้านความคิดละเอียดลออ ความคิดในรายละเอียดเพื่อตกแต่ง หรือขยายความคิดหลักให้ได้ความหมายสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.36

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดตาลเอน (โศภนชนูปถัมภ์) สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นพบว่ามีประสิทธิภาพจากประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง เนื่องจากผู้วิจัยมีการศึกษาในกระบวนการสร้างเป็นไปอย่างมีระบบ ประกอบด้วย ศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกิจกรรมนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และการนำเสนอสาระนาฏศิลป์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มาสร้างเป็นกิจกรรมนาฏศิลป์ รวมถึงศึกษาทฤษฎีกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ และศึกษาองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์และการประเมินความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดละเอียดลออ การจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ในวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมุติ การเคลื่อนไหวร่างกาย ภาษาท่า นาฏยศัพท์ และการประดิษฐ์ท่าประกอบเพลงหรือเรื่องเล่านิทาน เป็นต้น ซึ่งนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย เชื่อมโยงท่าทางได้อย่างกลมกลืนสอดคล้องกัน มีความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่เป็นไปตามการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และกิจกรรมที่จัด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระและตามศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัคราภรณ์ ศรีกาญจน์ (2553) ได้ศึกษาการสร้างและการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมศิลปะ และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังฝึก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมศิลปะที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับวอลลาสและโคแกน (Wallach, & Kogan, 1965, p. 12-13) มีความเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นการเชื่อมโยงสัมพันธ์ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์คือคนที่สามารถคิดอะไรได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ยิ่งคิดมากเท่าไร ยิ่งแสดงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

2. ผลจากการสร้างกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งในแผนกิจกรรมนาฏศิลป์ประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมายของกิจกรรม แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในกิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้แบ่งกิจกรรมตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ผสมผสานกับทฤษฎีนาฏศิลป์ กระบวนการกลุ่ม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้ง

โดยผลของระดับการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ส่งเสริมด้านความคิดริเริ่ม ซึ่งหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สถิติโดยรวมสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมนาฏศิลป์ โดยมีค่าเฉลี่ยหลังทำ 1.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สาเหตุที่ผลการทดลองเป็นเช่นนี้เพราะนักเรียนได้รับกิจกรรมที่ได้ความคิดจากสิ่งที่เป็นพื้นฐานของการเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างอิสระ จึงทำให้กล้าคิด เพื่อทดสอบความคิดของตนเอง จึงเป็นการคิดริเริ่มจากประสบการณ์ที่มีอยู่ในความคิดของตนเองปรับใช้ให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นและอาศัยจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเกิดความคิดและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ในกิจกรรมนี้ได้ดี

กิจกรรมนาฏศิลป์ส่งเสริมด้านความคิดคล่องแคล่ว ซึ่งหลังการใช้กิจกรรมนาฏศิลป์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมเท่ากับ 1.48 เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกการหาคำตอบในการแสดงภาษาท่าอย่างรวดเร็ว จากการแสดงท่าทางที่เป็นธรรมชาติของตนเองอยู่แล้ว มาแสดงเป็นท่าที่สวยงามซึ่งใช้เวลาจำกัดและผนวกกับกิจกรรมกลุ่มที่สามารถช่วยแสดงความคิดออกมากับคนอื่นเพื่อให้ได้ความคิดที่สมบูรณ์ในการทำกิจกรรมด้านนี้

กิจกรรมนาฏศิลป์ที่มุ่งเน้นด้านความคิดยืดหยุ่นนั้น เป็นการพัฒนาความคิดของนักเรียนให้รู้จักความคิดที่ได้หลอมมาจากความรู้ทางด้านนาฏศัพท์ที่มีอยู่แล้ว สามารถนำมาประกอบทำนาฏศัพท์ให้เกิดเป็นท่ารำได้อีกหลายท่าซึ่งไม่ระบุว่าเป็นท่าผิดหรือถูก จึงทำให้นักเรียนสามารถกล้าคิดออกมาได้อย่างอิสระ และไม่ซ้ำกับความคิดเดิม ๆ จึงเป็นผลให้ค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมเท่ากับ 1.40

สุดท้ายกิจกรรมนาฏศิลป์ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมในด้านความคิดละเอียดลออนั้น มีผลให้ค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมเท่ากับ 1.36 เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ใช้ความคิดจากความรู้ในการทำกิจกรรมที่ผ่านมาแล้วนั้น สามารถนำมาใส่รายละเอียดเพื่อให้ผลงานมีความแปลกใหม่ด้วยกิจกรรมการแสดงท่าสัตว์ประกอบการเล่าตำนานซึ่งเป็นการแสดงที่เหมาะสมกับวัยของนักเรียนจึงทำให้นักเรียนมีความคิดที่สามารถแต่งเติมในท่าทางประกอบได้เป็นอย่างดี

โดยผลของระดับกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่ในระดับต้นนี้เกิดจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แต่ละครั้งนักเรียนจะคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นทุกครั้งซึ่งทำให้ผลงานมีรายละเอียดมากขึ้นรวมทั้งการที่นักเรียนได้สรุปผลงานของตนเองและสะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตน เป็นการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545, น. 35-36) กล่าวว่าการทำงานของสมองที่สามารถทำท่ายต้องเกิดจากการทำกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของสมองซีกขวาที่เกี่ยวข้องเรื่องจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดแปลกใหม่

ด้วยกิจกรรมทั้งหมดนี้จากการพิจารณาค่าความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านพบว่า กิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีค่าความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เท่ากับ 1.00 เพราะกิจกรรมนาฏศิลป์เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลายเช่น เล่นละคร แสดงบทบาทสมมุติ การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดสร้างสรรค์ท่าทางด้วยตนเอง แสดงออกเป็นตัวของตัวเองและมีการนำเสนอต่อผู้อื่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสนุกสนานและท้าทายความสามารถได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นอิสระตามจินตนาการเพื่อได้ความคิดได้มากและได้เร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ที่กล่าวไว้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อเราคิดไปสู่จุดมุ่งหมาย ทำให้เริ่มคิดพยายามรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ มาผสมกลมกลืน เกิดจินตนาการ แล้วแสดงออกมาในรูปผลงานประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เริ่มคิดจะสร้างสรรค์ผลงาน คัดเลือกท่าทางที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ให้มีความแปลกใหม่ สวยงามและเชื่อมโยงท่าทางต่าง ๆ ให้กลมกลืนกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาร์ รังสินธ์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ควรสนับสนุนให้มีความคิดหลาย ๆ ด้าน คิดตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ทำให้นักเรียนสนุกสนานและเกิดความคิดใหม่ ๆ และช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ได้ดีขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครูควรศึกษารายละเอียดของกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เข้าใจและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้อย่างครบถ้วนที่ระบุเอาไว้ หรืออาจมีการดัดแปลงให้เหมาะสมกับกิจกรรม เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนดำเนินไปอย่างมีลำดับ และบรรลุตามวัตถุประสงค์

2. ผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจพัฒนาการของนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยสามารถพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ได้ เนื่องจากเป็นนักเรียนในวัยที่ยังเล็ก จึงควรดูแลกิจกรรมในทุกขั้นตอนอย่างตั้งใจและอดทนกับพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อให้การจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ

3. กิจกรรมนาฏศิลป์ ครูผู้สอนต้องมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้และส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดสร้างสรรค์ความสามารถออกมาอย่างเต็มที่ ต้องสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีความเป็นกันเอง ไม่เน้นถูกผิด แต่คำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมตามความสนใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างกิจกรรมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในสาระนาฏศิลป์อื่น ๆ และในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการศึกษาโดยใช้กิจกรรมนาฏศิลป์ไปพัฒนากับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การเข้าสังคม ความกล้าแสดงออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. ควรมีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับอายุแตกต่างกันออกไป หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนกลุ่มนั้น ๆ

รายการอ้างอิง

- ชุดิกาญจน์ รุ่งเรือง. (2552). การเปรียบเทียบความรู้ ทักษะปฏิบัติ และความคิดสร้างสรรค์วิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุษกร พรหมหล้าวรรณ. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชานาฏศิลป์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ 4 Mat. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์แม่ค.
- สุวรรณา ก้อนทอง. (2547). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประกอบเสียงดนตรีคลาสสิกที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

- อัคราภรณ์ ศรีกาญจน์. (2553). **การสร้างชุดกิจกรรมงานศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อารี รังสินนท์. (2532). **ความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- อุษา สบฤกษ์. (2545). **การศึกษาพฤติกรรมการสอนนาฏศิลป์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Wallach, M. A., & Kogan, N. (1965). **Modes of Thinking in Young Children**. New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.